Festspillene i Bergen

Kulturreliv

Kultur

Dolph Lundgren som dusørjeger?

Fantasy. Dolph Lundgren er i Sør-Afrika for å spille inn scener til TV-serien «The Witcher», avslører han i et intervju med Aftonbladet. Ifølge amerikanske medier spilles det inn en spin-off-serie, som skal vises før tredje sesong av «The Witcher», i disse dager. Det spekuleres på om Lundgrens rolle kan være dusørjegeren Leo Bonhart. I så fall vil han trolig også dukke opp i fremtidige sesonger av hovedserien. Spin-off-serien vil følge en gruppe unge skurker, «rats», som figurerer i «Witcher»-universet. (NTB)

Kultur
Film

Eventyrfilm trakk fulle hus

Disneys nyinnspilling av animasjonsfilmen «Den lille havfruen» fra 1989 danket ut samtlige konkurrenter da den hadde premiere på kino i USA i helgen. Ifølge produsenten har filmen hentet inn 95,5 millioner dollar siden premieren fredag. Det tilsvarer ca. 1 milliard norske kroner. «Den lille havfruen» er en såkalt live action-variant, med skuespillere av kjøtt og blod. Ifølge regissør Rob Marshall er filmen en god blanding av animasjonsfilmen og den danske forfatteren H.C. Andersens kjente eventyr. (NTB)

Kultur
Dagens sitat

Våpen alene er ikke nok til å bevare freden – den må bevares av mennesker

John F. Kennedy (1917-1963), amerikansk president

Danserne i Carte Blanche er fra hele verden. Det gjør noe helt eget med forestillingen om samisk reindriftskultur. *Foto: Øystein Haara/ Festspillene i Bergen*

Norge har fått et kvensk nasjonalteater, som gjestet Festspillene i Bergen. I juni kan du se dem i Oslo. *Foto: Thor Brødreskift/ Festspillene i Bergen*

07.06.

Festspillene i Bergen varer til 7. juni.

Både «Birget» og «Det usynlige folket» spilles i Oslo i juni.

Kulturanalyse

Per Christian Selmer-Anderssen
Teateranmelder

Endelig er festspillene for flere enn fiffen

Kan en forestilling bygge et samfunn? Etter tre dager i Bergen er mitt svar «ja».

Hvis det ikke hadde vært for urpremieren på Jon Fosse, ville scenekunstprogrammet på Festspillene vært ynkelig, sa Dag og Tids kritiker Jan H. Landro og satte blikket i Festspilldirektør Lars Petter Hagen.

Han er ikke alene om kritikken. Mens Festspillene i Bergen har fått ros for sitt klassiske program, der Lise Davidsen er festspillmusiker og Anne-Marie Ørbeck festspillkomponist, er det flere av oss som har lurt på hvor det ble av scenekunsten.

De fleste forestillingene har hatt premiere lenge før festspillene åpnet. Samtlige spilles på små scener – og med få unntak er alle norske.

Men selv om jeg reiste til Bergen med kofferten full av skepsis, dro jeg hjem med en ny tro på scenekunstens kraft i vår tid. Hva skjedde denne kalde uken i mai?

Like mye fest som spill. Tidligere har jeg ofte tenkt at det er mye spill og lite fest på Festspillene i Bergen. På åpningsforestillingen på Torgallmenningen måtte man ofte se showet fra siden, fordi alle de gode sitteplassene var reservert. Utendørsscenen ble også ryddet vekk samme ettermiddag, slik at festspillene aldri varte mer enn en drøy time for de mindre bemidlede.

Senere på kvelden ble Grieghallen og Den Nationale Scene isteden fylt opp av fiffen.

Det finnes tall på hvem som går på Festspillene i Bergen. 14 prosent av fjorårets publikummere hadde en inntekt på under 500.000 kroner pr. husstand. Hver tredje publikummer kom fra husstander med over 1 million i inntekt. Over 70 prosent av publikum hadde mer enn tre års høyere utdannelse.

Dette viser festspillenes egen statistikk.

Men i år er festen tilbake i byen. Grieg Foundation har gitt ni millioner kroner til et stort gratisprogram. Torgallmenningen er fylt med møbler, kunst og festivitas. Det er mange gratiskonserter og billige billetter til alle under 30 år.

Festspillene har gått fra å være snerpen tante til å bli en onkel du faktisk vil henge med.

Bergenserne viser ansikt. I løpet av de tre dagene jeg var i Bergen, rakk jeg å se fem forestillinger. Tre av dem fikk meg til å tenke på hvordan scenekunst kan bygge en felles identitet.

Carte Blanche, Kvääniteatteri og åpningsforestillingen har gitt meg ny tro på scenekunstens kraft

Etter Nystemten, Nasjonalsangen og kulturministerens tale startet åpningsforestillingen «What Is the City but the People?», laget av Richard Gregory.

En catwalk der 150 vanlige bergensere skulle vise ansikt. På store skjermer sto poetiske tekster skrevet av Finn Tokvam: «Første gong Tonje skrev namnet, var på ein søknad. (…) Tonje er pappa til fire og bestemamma til to.»

Det var som om hele Bergen var på catwalken. Gutten som ble født for to uker siden. Advokaten som ble dømt for grovt underslag, og først nylig turte å gå i byen igjen. Aktivisten som nektet å gå ned fra scenen med plakaten «Equinor ut av Festspillene», og til slutt måtte veives ned av en forskremt vakt. Sammen er de et samfunn.

Det er en performance som går inn i vår tid på flere måter: Den bygger på sosiale mediers estetikk og fortellermåte. Bilder og tekster flimrer forbi, og den er personlig og utålmodig i sin kamp om oppmerksomheten.

Den er også tidstypisk i synet på identitet.

Vi står på scenen som den vi er – og er rakrygget i vår redigerte historie.

Viktig og tøysete teater. Den neste forestillingen jeg så, var i mindre format, men hadde større betydning.

«Det usynlige folket – Näkymätön kansa» er det kvenske nasjonalteateret Kvääniteatteris første forestilling. Den hadde premiere på Storslett i Nordreisa i fjor høst, og har vært på turné siden da. Den kvenske kulturen og språket var ofre for fornorsking. «Det usynlige folket» bruker dette til å sette i gang en felles kulturjakt sammen med publikum.

Forestillingen er uhøytidelig, ironisk og ytterst frekk. Her sparkes det både til uvitende majoritetsnordmenn og identitetspolitikkens lokale portvoktere. Alle aktørene på scenen er unge. Noen av dem søker aktivt etter en kvensk identitet, mens andre er usikre på hva i dem som er samisk, nordnorsk eller kvensk.

En av dem føler seg mest finsk. «Kan ikke du lage din egen forestilling,» utbryter de andre.

Forestillingen er litt ujevn. Det er uklart om skuespillerne er seg selv eller bare spiller ut teksten, som er skrevet av teatersjef Frank Jørstad og Teodor Jansson. «Det usynlige folket» er uansett like banebrytende som den er morsom.

Viktig lesning. Jeg tror teater er perfekt til å bygge kultur.

Selve kunsten har jo røtter i både rituelle fester – og i de gamle fortellerstundene der man satt rundt et bål og fortalte hverandre historier. Ja, det er jo nettopp gjennom menneskemøtene at kultur blir overbrakt. Et annet aspekt ved kulturbyggingen er arbeidet bak forestillingene.

Kvääniteatteri bruker den lokale frisøren til å legge masker, sagbruket til å bygge kulisser og duodji-utøver Hilde Marie Lund til å samarbeide med Cårejânni Enderud om kostymedesignet.

Kvääniteatteri har også tatt initiativ til lesningen av Forsoningsrapporten på Nationaltheatret på torsdag. Lesningen varer i over 30 timer – og skal direktestrømmes på NRK og biblioteket i Bergen.

Rapporten får kropp, stemme og ansikter. Slik blir den vanskeligere å feie vekk.

Urfolk – i siste øyeblikk. I danseforestillingen «Birget – ways to heal, ways to deal» (laget av Elle Sofe Sara og Joar Nango) spiller 15 dansere fra Carte Blanche ut reinsamenes kamp for overlevelse.

Det er en svært kraftfull forestilling, som ble anmeldt i Aftenposten da den hadde premiere i Oslo i februar. I Bergen står den seg litt annerledes, fordi den setter resten av programmet i relieff.

Hverken «Det usynlige folket» eller «Birget» er headlinere på Festspillene i Bergen.

Det er få samtaler knyttet til forestillingene og de er ikke satt i en sammenheng. Urfolksperspektivet virker å ha blitt kastet inn i festspillene i siste øyeblikk.

Det er flaks, kan man si, for jeg tror dette er fremtiden: Teater som bygger kultur. Carte Blanche, Kvääniteatteri og åpningsforestillingen har gitt meg ny tro på scenekunstens kraft.

Jeg tror dette er fremtiden: Teater som bygger kultur.